

Warszawa, dnia 12 października 2016 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT PRAWNY I POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTITUCYJNYM

RCL.DPPTK.590.1/2016

INFORMACJA O WYROKU
TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO
Z DNIA 25 MAJA 2016 R. O SYGN. AKT Kp 5/15¹

I. Problem prawny

W postępowaniu zainicjowanym wnioskiem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, z dnia 6 października 2015 r., złożonym na podstawie art. 122 ust. 3 Konstytucji, w trybie kontroli prewencyjnej, zaskarżone zostały przepisy ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych, dodane do ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1198), zwanej dalej „p.u.s.w.” lub „ustawą zmieniającą”, kreujące nowe uprawnienia Ministra Sprawiedliwości, w tym: do żądania akt spraw sądowych w związku z realizacją zewnętrznego nadzoru administracyjnego sprawowanego nad sądami wojskowymi (dodany do p.u.s.w. art. 15c § 3 pkt 3); do żądania akt spraw sądowych prowadzonych przez sędziego przed żądaniem podjęcia czynności dyscyplinarnych wobec sędziego (dodany do p.u.s.w. art. 41 § 1a); do administrowania danymi osobowymi stron, pełnomocników i innych uczestników postępowań sądowych (dodany do p.u.s.w. art. 64c § 2 i 3)

II. Wzorzec kontroli

Art. 2 (zasada zakazu nadmiernej ingerencji i zasada określoności przepisów prawa), art. 173 i art. 178 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 51 ust. 2 Konstytucji.

¹ sentencja została ogłoszona dnia 16 sierpnia 2016 r. w M.P. poz. 793

III. Treść orzeczenia

W wyroku z 25 maja 2016 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

1. Art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych, dodający do ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1198) art. 15c § 3 pkt 3, w zakresie, w jakim przewiduje, że Minister Sprawiedliwości, w ramach zewnętrznego nadzoru administracyjnego, może żądać od prezesa wojskowego sądu okręgowego przedstawienia, w określonym terminie, w uzasadnionych przypadkach, akt spraw sądowych, jest niezgodny z wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą zakazu nadmiernej ingerencji i zasadą określoności przepisów prawa, art. 173 i art. 178 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 51 ust. 2 Konstytucji.
2. Art. 1 pkt 15 ustawy z 11 września 2015 r. powołanej w punkcie 1, dodający do ustawy z 21 sierpnia 1997 r. powołanej w punkcie 1 art. 41 § 1a, jest niezgodny z wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadą zakazu nadmiernej ingerencji, art. 173 i art. 178 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 51 ust. 2 Konstytucji oraz jest zgodny z wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadą określoności przepisów prawa.
3. Art. 1 pkt 16 ustawy z 11 września 2015 r. powołanej w punkcie 1, dodający do ustawy z 21 sierpnia 1997 r. powołanej w punkcie 1 art. 64c § 2 i 3, w zakresie, w jakim przewiduje, że Minister Sprawiedliwości jest administratorem danych osobowych, o których mowa w § 2, jest niezgodny z art. 2, art. 173 w związku z art. 10 ust. 1 oraz z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 51 ust. 2 Konstytucji.

Trybunał wziął pod uwagę, że analogiczne regulacje prawne, przewidziane w odniesieniu do sądów powszechnych, zostały ocenione w wyroku Trybunału z 14 października 2015 r., w sprawie o sygn. akt Kp 1/15. Trybunał, uwzględniając strukturalną odrębność sądownictwa wojskowego, podkreślił, że konstytucyjne zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów odnoszą się również do sądów wojskowych.

Zarzut Prezydenta RP dotyczący przyznania Ministrowi Sprawiedliwości kompetencji w zakresie dostępu do akt spraw sądowych w związku ze sprawowaniem zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad sądami wojskowymi Trybunał uznał za słuszny. Wskazał, że zakwestionowany przepis umożliwia organowi władzy wykonawczej wkroczenie w sferę kompetencyjną zastrzeżoną jedynie dla sądów. Zewnętrzny dostęp do akt sprawy sądowej

oddziałuje na sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy, bo zarówno przebieg, jak i efekt podstawowej działalności sądów polegającej na orzekaniu, znajduje swój wyraz właśnie w aktach sprawy. Wystąpienie przez Ministra Sprawiedliwości z żądaniem przesłania akt sprawy w toku zaburzałoby tok jej rozpoznania, a ponadto mogłoby wywoływać presję na sędziego i tym samym oddziaływać na sposób jej rozstrzygnięcia.

Tożsame argumenty przemawiały, zdaniem Trybunału, także za stwierdzeniem niekonstytucyjności przepisu przewidującego uprawnienie Ministra Sprawiedliwości do żądania od prezesa okręgowego sądu wojskowego akt spraw sądowych prowadzonych przez sędziego przed żądaniem podjęcia czynności dyscyplinarnych wobec sędziego. Ze względu na wagę wartości, które narusza ta kompetencja, czyli niezależność władzy sądowniczej oraz niezawisłość sędziowską, Trybunał uznał, że także ta regulacja nie jest konieczna i stanowi nadmierną ingerencję w niezależność władzy sądowniczej, mogąc potencjalnie wkraczać w niezawisłość sędziowską. Jednocześnie Trybunał uznał za zasadny zarzut naruszenia konstytucyjnych standardów ochrony prywatności jednostki oraz zasad pozyskiwania przez władze publiczne informacji o jednostce, skoro przekazanie akt sprawy sądowej łączy się z gromadzeniem i przetwarzaniem danych osobowych.

Z uwagi na brak określenia w zaskarżonej ustawie zmieniającej celu przyznania Ministrowi Sprawiedliwości kompetencji do przetwarzania danych stron, pełnomocników i innych uczestników postępowań sądowych zawartych w rejestrach prowadzonych w sądach wojskowych, tym samym nie wykazano zdaniem Trybunału, iż pozyskiwanie takich informacji jest konieczne do realizacji zadań stojących przed tym Ministrem. Szczególne wątpliwości budziło przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienia administratora danych, decydującego w świetle ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych² o celach i środkach przetwarzania danych osobowych.

W ocenie Trybunału przyznana Ministrowi Sprawiedliwości ogólna kompetencja w zakresie bycia administratorem danych osobowych nie znajdowała aksjologicznego usprawiedliwienia. Żadna z wartości wskazanych w art. 51 ust. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji nie przemawiała za tym, aby Minister Sprawiedliwości mógł korzystać z tak szeroko zakreślonego uprawnienia.

IV. Wskazówki dla prawodawcy

² Dz. U. z 2016 r. poz. 922

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy nie są nierozdzielnie związane z całą ustawą.

W związku z ogłoszeniem w dniu 16 sierpnia 2016 r. wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z Konstytucją niektórych przepisów ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych, Prezydent RP wystąpił do Marszałka Sejmu o przedstawienie opinii wobec wyroku z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie o sygn. akt Kp 5/15. Po zapoznaniu się z opinią Marszałka Sejmu z dnia 9 września 2016 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej zwrócił Sejmowi, w trybie art. 122 ust. 4 Konstytucji, przedmiotową ustawę w celu usunięcia niezgodności.

Piotr Ołdak
Wicedyrektor
Departamentu Prawnego i Postępowań przed
Trybunałem Konstytucyjnym
w Rządowym Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/

Sprawę prowadzi: Katarzyna Grzelak - Bach